

Onderzoekend transformeren

met actoronderzoek

Introductie

- Jan Sanne Mulder:
methodoloog verbonden aan
masteropleiding Pedagogiek
van Hogeschool Inholland.
- Marieke Nugteren: werkzaam
als pedagoog bij OOK
Pedagogische Expertise Groep
en alumnus masteropleiding
- Onderwerp:
 - Lastige sociale vraagstukken in
onderwijs en hulpverlening
onderzoekend transformeren.

Inhoud

Casus: wat was het lastige vraagstuk?

Actoronderzoek:
doel, materiaal en
methode

Casus: verloop
actoronderzoek

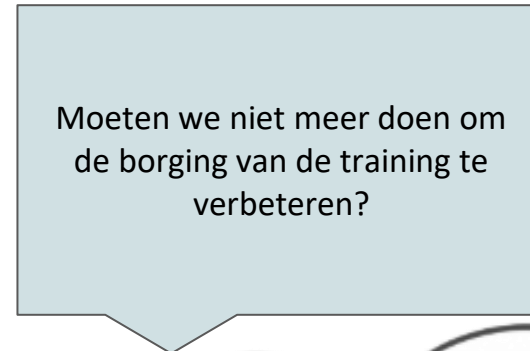
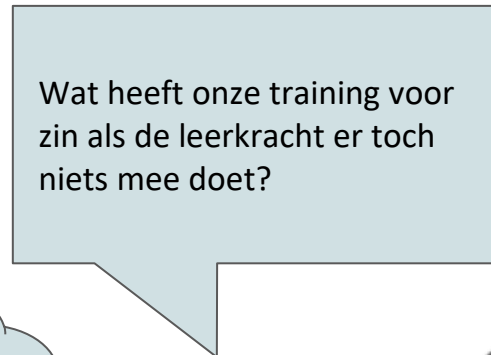

Gesprek

Introductie vraagstuk

Oriënterende gesprekken binnen team

Focus op aanbod klassentraining: 'OOK zo omgaan met elkaar'

Een lastig vraagstuk:

- Uiteenlopende actoren met verschillende belangen, beleving en gevoelens
- Eerdere pogingen om de effectiviteit te verhogen gaven niet het gewenste effect.

Onderzoeksvraag in het actoronderzoek:

“Wat is er nodig om tot een positief klassenklimaat te komen?”

Onderzoeken van binnenuit

Niet:

Sociale werkelijkheid als machine met lineaire oorzaak gevolg relaties.

Lastig sociaal vraagstuk: haperende machine

Diagnose: van buiten af opsporen en repareren/vervangen kapotte onderdeel

Wel:

Proces, ontwikkeling en onvoorspelbare verandering

Sociale werkelijkheid als onderlinge interacties van actoren met een keuze.

Patronen via gewoontes en scripts, maar ook die veranderen.

Onderzoeken van binnenuit

Emergentie:

- Niemand in control
- Emoties, ervaringen, waarden opvattingen, kennis, macht, inbegrepen.
- Geen buitenpositie

Fractal:

- Sociaal vraagstuk doorbreekt organisatiegrenzen.
- Parallelproces, fractal, microkosmos, **hall of mirrors**

Hoe dat proces van emergentie te beïnvloeden en de spiegeling te benutten, *als vorm van onderzoek* ?

Actoronderzoek: methode

Gebaseerd op
gangbaar onderzoek

1. Verzamelen

2. Bewerken

3. Toetsen

Andere invulling

- Geen data, maar relata
 - Data:
 - vanaf een buitenpositie (objectief en onafhankelijk) verkregen observaties
 - bewerking leidt tot beschrijvende en verklarend kennis en tot voorspellen
 - Relata: interacties
 - van binnenuit.
 - bewerking leidt tot
 - a) handelingskennis: kennis hoe het proces van emergentie te beïnvloeden en
 - b) verbeterde interacties.

Verzamelen

- Verzamel betrokkenen bij het vraagstuk, inclusief hun onderlinge interactie.

Bewerken

- Zoek hoe het vraagstuk – als fractal – in de onderzoeksgroep terugkomt
- Experimenteer met *ander dan gangbaar* gedrag:
 - In de onderzoeksgroep zelf
 - Met de jeugdigen
 - Met andere betrokkenen
- Breng inzichten en aanwijzingen uit wetenschappelijke- en vakliteratuur in.

Toetsen

- Experimenteer net zolang totdat een **hoog niveau** is bereikt: wanneer de verbeterde interactie
 - voor alle betrokkenen werkt
 - tegen een stootje kan
- Vertaal de opgedane ervaringen in handelingskennis.

Voorwaarde

- Sluit motieven uit die het onderzoek *wel* willen beïnvloeden, maar er *niet* in ter discussie willen staan.

Verloop van het onderzoek

Het actoronderzoek ging meteen van **START!**

Discussies en meningen kwamen naar voren door het stellen van oriënterende vragen

- Voor wie doen we de training?
- Van wie komt de vraag?
- Wat kunnen we zeggen over motivatie en commitment?

Samenstellen van een onderzoeksgroep.

Uitwisseling over onze rol: Zijn we adviserend expert of een vragende coach?

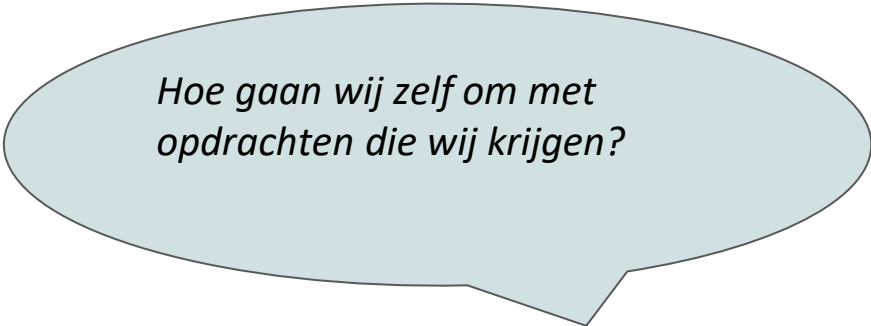
Eerste experiment: Waarderende en reflectieve vragen stellen

Microkosmos of spiegeling zichtbaar

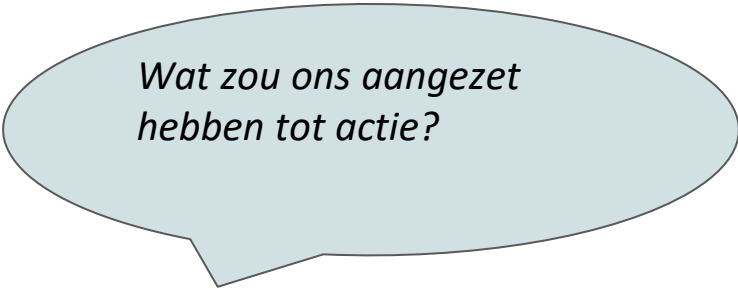
What happened?.....

Leden onderzoeksgroep klagen over leerkrachten die niet actief bezig geweest en het waren vergeten.

In de onderzoeksgroep was niemand bezig geweest met de experimenten. "Te druk. Niet aan gedacht"

Hoe gaan wij zelf om met opdrachten die wij krijgen?

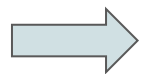
Wat zou ons aangezet hebben tot actie?

Experiment: We laten de leerkracht zelf een ACTIEPUNT voor de week formuleren

Er ontstaat beweging in het vraagstuk!

- Veranderingen in taal en communicatie
- Samen met leerkracht optrekken en vormgeven
- Bewustzijn onderdeel systeem
- Energie en motivatie

Doorwerking naar de klas:

- Leerlingen noemen dat ze oefenen met de thema's uit de klassentraining
- Leerlingen noemen dat er meer rust in de klas is en dat de leerkracht meer tijd heeft voor gesprekken
- Leerkrachten merkt dat andere manier van communiceren met leerlingen ander gedrag oplevert
- Relatie tussen leerkracht en leerling verbeterd

Belemmerende factoren geven nieuw (systemisch) inzicht....

Doorwerking stagneert o.a. door:

- Tijd- en prestatiedruk leerkrachten
- Leerkrachten die zich alleen voelen staan
- Wisselende leerkrachten voor een groep

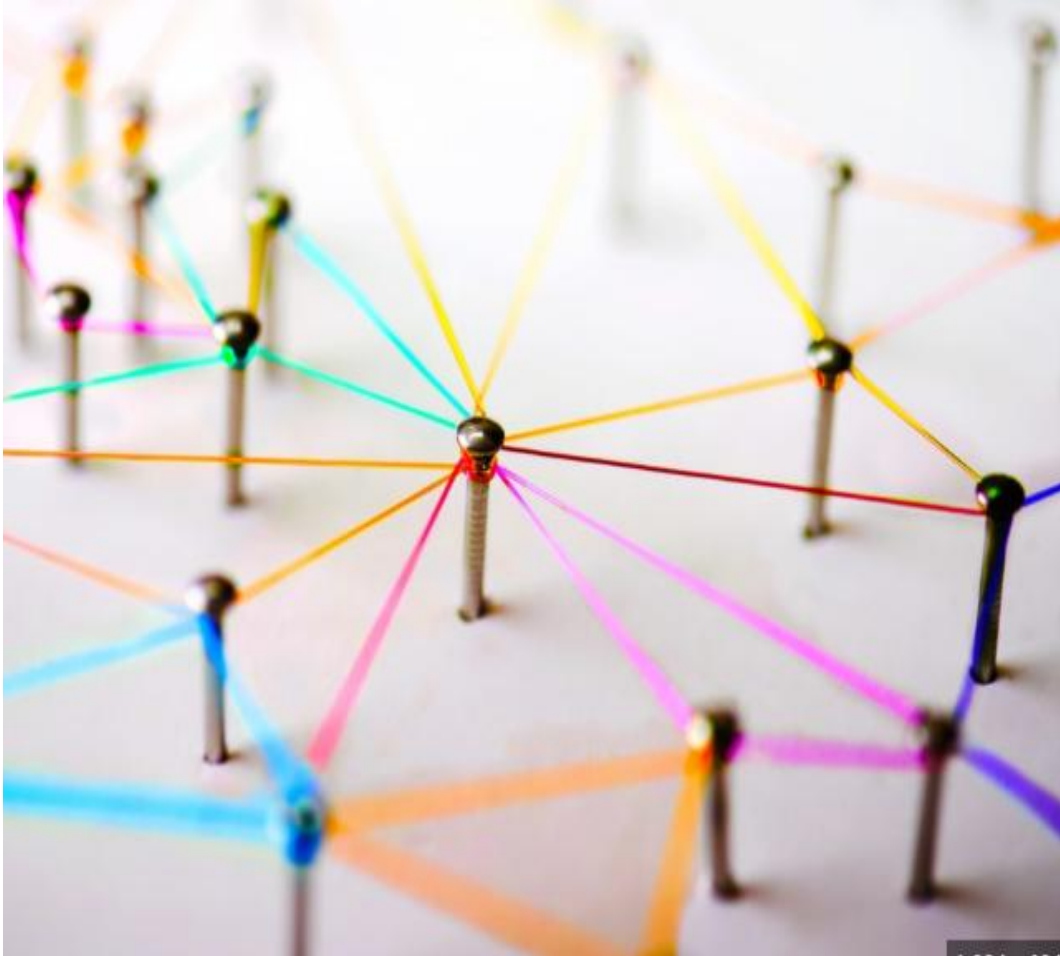
SAMEN optrekken vergroot het handelingsvermogen! *
(Agency)

SAMEN verantwoordelijk voor het klassenklimaat:

- ☐ Vergroten bewustzijn systemische rol
- ☐ IB / directie betrekken in traject
- ☐ OOK de ouders spelen een belangrijke rol

OOK ouders spelen een rol

Experiment: Ouderbijeenkomst:

- Van informatief zenden, naar een uitwisseling over normen, waarden en opvoedtaken.
- Interactief, gericht op verbinding ouders en school
- Bewustwording rol en invloed van ouders op groepsdynamiek

Doorwerking:

Verbeterde samenwerkingsrelatie school en ouders

Korte lijnen zorgen voor meer rust in de klas

Opbrengsten

Transformatie

- ★ Tussen trainers: van solistisch werken naar onderlinge afstemming (voorlopig)
- ★ Op school: verschoven machtsverhoudingen tussen leerkrachten en leiding (voorlopig)

Handelingskennis

- ★ De trainers van OOK Pedagogisch zijn systemisch gaan kijken en denken
- ★ Als externe worden zij tijdelijk onderdeel van systemen met eigen interactiepatronen. Bewustwording van deze patronen geeft aangrijpingspunten om deze in beweging te brengen.
- ★ De rolverandering van adviserend expert naar begeleidend coach
- ★ Er wordt gewerkt met actiepunten die door de betrokkenen zelf zijn geformuleerd (intrinsieke motivatie)
- ★ We werken met elkaar in een iteratief proces
- ★ Samen optrekken vergroot de kans op een succesvolle en duurzame verandering

Gesprek

